

Det kongelige danske geografiske Selskab.

I det første Møde i Vinteren 1897—98 holdt Dr. phil. *Sven Hedin* Foredrag om *sin sidste store Rejse i Asien*.

I det andet Møde holdt Bestyrer af Meteorologisk Institut *Adam Paulsen* Foredrag om *Nordlys*.

I det tredje Møde holdt Kommandør *O. Irntinger* Foredrag i Anledning af *400-Aars Jubilæet for Opdagelsen af Sørejen til Indien*.

I det fjerde Møde gav Driftbestyrer i Østasien

for det store nordiske Telegraf-selskab *J. Henningsen* en Skildring af *Træk af Kinesernes Nationalkarakter*.

I Stedet for Hs. Exc. Gehejmekonferentsraad, Kammerherre, Baron *Bille-Brahe*, der paa Grund af sin fremrykkede Alder har ønsket at fratræde som Selskabets første Vicepræsident, har Hs. Exc. Marineminister, Viceadmiral *Ravn* overtaget dette Hverv.

Paa et den 3. September afholdt Raadmøde vedtoges det at tildele den svenske rejsende, Dr. phil. *Sven Hedin* Selskabets Guldmedalje.

Det festlige Hedin-Møde

afholdtes *Tirsdagen den 19. Oktober Kl. 7½* i Koncertsalens store Sal.

Dr. phil. *Sven Hedin* havde nemlig med den største Imødekommenhed efterkommet Bestyrelsens Henvendelse om at holde Foredrag i Selskabet og deltage i en festlig Sammenkomst.

Lokalet var til sidste Plads besat af festligt klædte Damer og Herrer, og blandt de særligt Indbudne, af hvilke defleste havde Plads i en Loge ved Siden af de Loger, der vare forbeholdte Hs. Maj. Kongen og den øvrige kongelige Familje, bemærkedes Ds. Exc. *Konsejtspræsidenten*, *Indenrigsministeren* og *Kultusministeren* samt den *svensk-norske Legationssekretær* og *Generalkonsul* med Damer, *Universitetets Rektor*, den svenske *Afrikarejsende*, *Kapt. Glerup* o. fl.

Kl. 7½ traadte Hs. Maj. Kongen, D. kgl. H. *Kronprinsessen*, *Prins Valdemar*, *Prins Harald* samt Hs. H. *Prins Hans* med Følge ind i Salen.

Hs. kgl. H. *Kronprinsen*, Selskabets Præsident, der samtidigt havde begivet sig ned til de reserverede Pladser paa Gulvet, besteg strax efter Hs. M. Kongens Ankomst Talerstolen og henvendte følgende smukke Ord til Forsamlingen:

Ds. Majestæt! Mine Damer og Herrer!

Det er kun nogle Maaneder siden, at det kongelige danske geografiske Selskab ved sit sidste Møde her havde den Ære at have Professor *Fridtjof Nansen* i sin Midte, og jeg er overbevist om, at alle, som dengang vare her tilstede, med Glæde og Taknemmelighed mindes den kjække og uforfædede Nordpolsfarer.

I Aften har det kongelige danske geografiske Selskab atter stævnet til festligt Møde, og vi have den Lykke at have til Gjæst den ikke mindre ansete Opdagelsesrejsende og Videnskabsmand, Dr. *Sven Hedin*, som har lovet at ville glæde os med en Beretning om sine besværlige og farefulde Rejser i Central-Asien, om sine Forskninger i de ukjendte Egne dér, Forskninger, som ville berede forskellige Grene af Videnskaben uvurderlige Tjenester.

Den unge svenske Videnskabsmand, som er bleven anerkjendt og hædret af sin høje Konge, som er bleven hyldet af sine Landsmænd og som har kastet Berømmelse og Glans over sit Fædreland, har det kongelige danske geografiske Selskab ogsaa ønsket at give et Tegn paa sin Anerkjendelse og Beundring af den Kjækhed og Dygtighed, hvormed han har foretaget sine lange og besværlige Rejser.

Det er derfor i min Egenskab af Præsident for dette Selskab, at jeg herved har den Ære at overrække Dem Selskabets Guldmedalje. Vi bede Dem modtage den som et Bevis paa vor Beundring og paa vor Anerkjendelse af Deres Dygtighed og Energi.

Maatte Forsynet, som har holdt sin Haand over Dem paa Deres farefulde Vandringer, fremdeles bevare Dem i et langt Liv, i hvilket jeg ønsker Dem,

at De maa gaa frem fra Sejr til Sejr i Videnskabens Tjeneste.

Mine Damer og Herrer, jeg beder Dem med mig at istemme et Leve for Dr. Sven Hedin.

Han leve — Hurra!

Kraftige Hurraraab hilste Hs. kgl. Højheds Ord. Derefter besteg Dr. *Sven Hedin* Talerstolen og henvendte sig først til Hs. kgl. H. Kronprinsen:

Deres kongelige Højhed!

I dybeste Underdanighed tillader jeg mig her at frembære min ydmyge og varme Tak for den Ære, som er bleven mig vist af det kgl. danske geografiske Selskab ved Overrækkelsen af den Guldmedalje, der i Forvejen lig en adelig Krone paa Forskningens Felt har smykket Holms og Nansens Færd. Jeg er ligesaa stolt som taknemlig over denne Hyldest fra et Selskab, som gennem mange af sine aktive Medlemmers Energi har tilkæmpet sig en berømt Plads i de geografiske Selskabers Række.

Men den Ære, der er vist mig, er mig dobbelt, ja, tidobbelt dyrebar, fordi Deres kongelige Højhed har haft den Naade personlig at overrække mig det kgl. danske geografiske Selskabs største Udmærkelses- tegn. Den enestaaende Sympathi, Gjestfrihed og Elskværdighed, som er bleven vist mig af D. kgl. Højhed og af Kjøbenhavns geografiske Verden, vil for stedse udgjøre et af de bedste og mest uforglemmelige Min- der, der knytte sig til den Færd, som jeg nu i største Korthed skal skildre for Dem.

Efter nogle indledende Bemærkninger i hvilke Dr. *Hedin* gjorde Rede for, hvorledes Expeditionen over- hovedet var kommen i Stand, bl. a. med Hs. Maj. Kong *Oskars* kraftige Støtte, gik han over til at skildre selve Rejsen gennem Pamir, „Verdens Tag“, og videre.

Rejsen, der varede over halvfjerde Aar, inddeltes i forskellige Afsnit, væsentligt med Kinas vestligste By, Kaschgar, som Udgangspunkt. De forskellige Rejser, af hvilke den længste havde en Længde af hen imod 4000 Kilometer, nødvendiggjorde, af mange forskellige Hensyn, en forskelligartet Udrustning.

Foredragsholderen dvælede derpaa, stadig under Hen- visning til de i Lokalet anbragte, særdeles anskuelige Kort, som Dr. Hedin selv havde tegnet, samt til et stort Antal højst interessante Lysbilleder — Tegninger og Fotografier

fra Rejsen — ved det 25,000 Fod høje, hidtil ikke undersøgte Bjærg *Mustag-ata's* (*Tagarma*) glaciale For- hold. Dr. Hedin opholdt sig hele Sommeren 1894 ved det mægtige Bjærg og foretog her forskellige geologiske og topografiske Undersøgelser.

Den paafølgende Vinter tilbragte den rejsende i Kaschgar for efter omfattende Rejseforberedelser om Foraaret at bryde op for at foretage en Gjennemvan- dring af Ørkenen *Takla-Makan*, som ingen rejsende tidligere havde besøgt. Meningen var at drage gjen- nem Ørkenen fra Floden *Jarkend-Darja* til *Khotan-Darja*. Dr. Hedin's Karavane bestod af 4 Mand og 8 Kameler. Paa en i højeste Grad fængslende Maade beskrev han de spændende Episoder af denne Ørken- vandring, der kostede 2 Mand og 7 Kameler Livet paa Grund af Vandmangel. Næsten hele Bagagen gik tabt i Ørkenen, bl. a. to Fotografiapparater og alle Højdemaalingsinstrumenter. Paa Grund af dette Uheld kunde Rejsen ikke, som oprindeligt paatænkt, udstræk- kes til Tibet, men Dr. Hedin maatte vende tilbage til Kaschgar for herfra at sende Kurerer til nærmeste Telegrafstation for at forny Udrustningen, dels fra *Taschkend* og dels fra Europa. Den Tid, der maatte medgaa til Udrustningens Fornyelse, anvendtes til en sidste Rejse i Pamir, paa hvilken *Gletscherne* paa *Hindukusch'* nordlige Affald undersøgte, ligesom ogsaa *Amu-Darjas* Kildeomraade.

Kaschgar blev forladt sidste Gang i 1895 i De- cember Maaned, og Rejsen gik nu til *Khotan*, som blev den anden store Operationsbasis; thi derfra fore- toges den store Expedition rundt om Øst-Turkestan til *Lop-Nor* og herfra tilbage til *Khotan*. Denne Expedi- tion, paa hvilken man saa mange vilde Kameler, bragte forskellige interessante Resultater. Det første Afsnit af Rejsen gik igjennem den bredeste Del af *Takla-Makan* Ørkenen, hvor Dr. Hedin fandt Ruinerne efter to af Oldtidens større buddhistiske Byer skjulte i Flyvesandet, og hvorfra han var saa heldig at kunne medføre en hel Samling af kunstnerisk udførte Terra- kotta-Sager, Manuskripter i aldeles ukjendte Sprog, kunstnerisk udførte Væggemalerier m. m. Den uven- tede Opdagelse af buddhistiske Ruiner paa det nævnte Sted har stor kulturhistorisk Betydning. Besøget ved *Lop-Nor* bragte betydelige geografiske Resultater, da det er lykkedes Dr. Hedin at paavise, at gamle kine- siske Kort vare korrekte. Blandt ansete Videnskabs- mænd og rejsende havde der nemlig hersket stor Menings- forskjel med Hensyn til Søens virkelige Beliggenhed.

Foredragsholderen gik derpaa over til at beskrive sin Rejse gennem Tibet, Mongoliet og Kina, hvilket den

langt fremskredne Tid tvang ham til at gjøre i største Korthed. Han gennemrejste det nordlige, ukjendte Tibet (15—16,000 Fods Middelhøjde), hvor han i to Maaneder ikke saa et eneste Menneske. Karavanen bestod af 10 Mand og 56 Last- og Ridedyr; 49 af disse Dyr omkom af Sult. Det højeste Bjerg i disse Egne blev opkaldt efter Kong Oskar. Efter et Besøg ved Koko-Nor rejste Dr. Hedin den lange Vej til Peking, hvorfra han efter et kort Ophold vendte tilbage til Europa, gennem Mongoliet og Sibirien.

Det interessante Foredrag, der fulgtes med den største Opmærksomhed og Interesse fra den store Forsamlings Side, var illustreret ved en talrig Række fortræffelige Lysbilleder, dels af Fotografier, dels af Tegninger af Dr. Hedin selv. Da det sidste Lysbillede var forsvundet fra det over Tribunen spændte Lærred, da Lyset atter var tændt i Salen, og Dr. Hedin havde sluttet sit Foredrag, hilstes han af de tilstedeværende med meget stærkt og langvarigt Bifald.

Hs. Exc., Marineminister *Ravn*, Selskabets første Vicepræsident, tog derefter Ordet:

Hr. Dr. Hedin!

Det kongelige danske geografiske Selskab har med den mest levende Interesse fulgt de i de senere Aar

fremkomne Beretninger om Deres lange og farefulde Rejse. Det har fuldt ud været i Stand til at erkjende de store Resultater af denne Rejse, som indtager en fremragende Plads blandt den nyere Tids store Opdagelsesrejser.

Den store Energi og Udholdenhed, hvormed De har overvundet de mange Farer, der har truet Dem, gjorde Dem selvskreven til at modtage Selskabets Guldmedalje, og vi nærede et varmt Ønske om at gjøre Deres personlige Bekjendtskab og af Deres egen Mund høre en Beretning om Rejsen. Dette Ønske er nu blevet opfyldt i Aften, og ved Deres klare og oplysende Foredrag have vi end yderligere faaet Kjendskab til den af Dem udførte Expedition.

Jeg tillader mig paa det kongelige danske geografiske Selskabs Vegne at bringe Dem en hjertelig Tak for Deres interessante Foredrag i Aften.

Stærkt Bifald hilste Hs. Excellences Udtalelse, hvorpaa Salen efterhaanden tømtes.

Hs. M. Kongen lod Dr. Sven Hedin kalde til sig efter Foredraget og overrakte ham egenhændig Dannebrogordenens Kommandørkors af anden Grad.

Efter Mødet samledes en Del af Selskabets Medlemmer til en livlig Souper i Koncertpalæets Riddersal.

Jordskjælv i Islands sydlige Lavland, deres geologiske Forhold og Historie.

af
Dr. Th. Thoroddsen.

(Hermed et Kort.)

I. Geografisk-geologisk Oversigt.

Island er, som bekjendt, i sin Helhed et vulkansk Højland, som i den tertiære Tid og senere er blevet opbygget af utallige Lavastømme og store vulkanske Grus og Askemasser. Den overvejende Del af Landet optages af ubeboede Højflader, Sand- og Grusørkener, Lavastømme og Jøkler. Ind i Højlandet skære Fjorde og Dale sig fra alle Sider, og Beboelsen er udelukkende knyttet til disse og Kystlandet; hvor man kommer 4—500 M. o. H., er der paa Grund af Klimaets Barskhed, næsten allevegne ubeboeligt. De egentlige Lavlande have i Island kun liden Udstrækning og optage næppe en fjortende Del af Landet; den største af disse Lavlandspletter ligger i det sydlige Island mellem Reykjaneshalvøen og Eyjafjallajökull og har et Areal af omtrent 4000 □ Km.

Naar man fra den nye, smukke Kjørevej, som fra Reykjavik fører over Hellisheidi til Ølfus, fra Bjærg-randen ser over det sydlige Lavland, svæver Blikket over en uafbrudt Flade af grønne Enge, der gennembugtes af store Floder og begrænses mod Øst af snehvide Jøkeltoppe. Fladlandets nederste Del hæver sig kun ubetydeligt over Havfladen, men stiger lidt efter lidt op imod det indre, hvor det tilsidst forgrener sig i forskellige Dalstrøg, der skære sig op i Højlandets Rand. I Lavlandets vestlige Del hæve Gaardene sig som smaa Tuer op fra den grønne Flade; der er ellers ingen synlige Ujævnheder, men overalt frembyder der sig en vid Udsigt til fjærne, maleriske Fjældgrupper paa Sletlandets Grænser. Lavlandet begrænses mod Syd af Havet, men ellers paa alle Sider af Tuf og Brecciefjælde, som paa de fleste Steder falde stejlt af